

VEILEDER - HELSEDIREKTORATET

Beredskapsverktøy til kommunene

Helsedirektoratet har utviklet en veileder for risiko- og sårbarhetsanalyser, maler for helseberedskapsplaner og diskusjonsøvelser som skal støtte kommunenes arbeid med helseberedskap.

Flere kommuner har etterspurt praktisk støtte til beredskapsarbeidet.

«- Flere kommuner har bedt om praktisk støtte til arbeidet med helseberedskap. Derfor har vi laget disse verktøyene. Målet er å styrke helseberedskapen gjennom å gjøre det enklere for kommunene å lage beredskapsplaner og gjennomføre øvelser, sier helsedirektør Cathrine M. Lofthus.»

Veileder for risiko- og sårbarhetsanalyser

En risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) er et viktig verktøy i planleggingen av helseberedskap. Helsedirektoratets veileder gir råd og tips til hvordan kommunene kan gjennomføre ROS-analyser for helse- og omsorgstjenestene.

Maler for helseberedskapsplaner

Malene er utformet slik at kommunene enkelt kan fylle inn informasjon og tilpasse planene til lokale forhold.

De inneholder også praktiske råd om beredskapsplanlegging.

Øvelser som er enkle å gjennomføre

Beredskapsøvelsene er laget slik at de kan brukes på alle nivåer i kommunen, fra den øverste ledelsen til de enkelte virksomhetene. Øvelsene krever lite forberedelser og kan gjennomføres på ett enkelt møterom.

Scenarier i øvelsene omfatter blant annet:

- Bemanningssvikt i helsetjenesten
- Evakuering av sykehus

- Brann ved kommunal institusjon
- Pandemi
- Langvarig strømbrudd
- Bortfall av elektronisk pasientjournal
- Løsepengevirus
- Forurenset drikkevann
- Bygningskollaps

De fleste av øvelsene er laget i to ulike versjoner, slik at de kan gjennomføres enten på rundt to timer eller på 30-45 minutter.

>> Les mer om [verktøy for helse- og omsorgsberedskap i kommunen](#)

Omstillingsbehov i kommunene

En ny rapport fra Telemarksforskning viser at det er vanskelig for kommunene å redusere ressursbruken i skoler og barnehager når barnetallet faller raskt. Norske kommuner opplever et omstillingspress på flere ulike fronter, og det handler ikke bare om å flytte penger mellom ulike sektorer.

>> Les hele [artikkelen](#) og [rapporten](#) Demografiske endringer og kommunal omstilling på telemarksforskning.no

Prioriteringer og implementering i kommunale helse- og omsorgstjenester

Gode prioriteringer og vellykket innføring av ny kunnskap er viktig for å sikre forsvarlige og bærekraftige helse- og omsorgstjenester. Nå er det utviklet nye nasjonale ressurser som skal støtte kommunene i dette arbeidet.

FHI samarbeider tett med Helsedirektoratet, og har bidratt inn i arbeidet med [den nasjonale veilederen for prioriteringer i kommunale helse- og omsorgstjenester](#), samt [guide for implementering av direktoratets nasjonale krav og anbefalinger](#).

Veilederen skal bidra til mer systematisk og kunnskapsbasert prioriteringsarbeid, og gir anbefalinger om bruk av prioriteringskriteriene nytte, ressurs og alvorlighet samt bruk av styringsinformasjon og tilrettelegging for god prioriteringspraksis på alle nivå i den kommunale helse- og omsorgstjenesten.

Implementeringsguiden gir praktiske råd og verktøy for å planlegge gode implementeringsprosesser. Ny kunnskap skaper ikke endring av seg selv, og en strukturert tilnærming er nødvendig for å sikre forsvarlige tjenester og tette gapet mellom forskning og praksis. Med konkrete eksempler øker guiden sjansen for å lykkes med varige endringer på tvers av tjenestene.

Helsepersonellplan 2040

Helsepersonellplan 2040 redegjør for tiltak for å møte den økende mangelen på arbeidskraft i helse- og omsorgstjenestene fram mot 2040.

Planen legger til rette for både å øke tilbudet av arbeidskraft og redusere behovet for personell, med sikte på mer bærekraftige tjenester og fortsatt god kvalitet og pasientsikkerhet.

>> Les hele dokumentet [Helsepersonellplan 2040](#) på [regjeringen.no](#).

Skolefravær må møtes med relasjoner og struktur

Nye forskningsoppsummeringer fra FHI viser at tidlig innsats, gode relasjoner og strukturert samarbeid er avgjørende for å forebygge og redusere skolefravær.

Skolefraværet i Norge har økt de siste årene. Det er sjelden én årsak som er bakgrunnen for skolefravær, men et samspill mellom ulike forhold ved skolen, i klassen, i familien og hos eleven. Skolen har plikt til å følge opp elevers fravær, men hvordan bør dette skje?

Fem nye kunnskapsoppsummeringer, gjennomført på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet, peker på ulike forhold.

>> Les mer om [de viktigste funnene fra de fem rapportene](#) på [fhi.no](#)

Fattigdom i familiar krev heilskapelege tiltak

Nye resultat er klare frå eit fleirårig forskingsprosjekt om barn som veks opp i fattigdom, gjennomført på oppdrag frå Bufdir.

Andelen barn som lever i familiar med vedvarande låginntekt har auka mykje dei siste tjue åra. Utviklinga vekkjer bekymring og er bakgrunnen for eit fleirårig forskingsprosjekt som skal gi ny kunnskap om årsaker, konsekvensar og moglege tiltak for å redusere fattigdom blant barnefamiljar.

Fleire påkjenningar samtidig

I den eine av dei to nye delrapportane frå prosjektet har FHI undersøkt kjenneteikn ved barn som veks opp i fattigdom. Rapporten viser at barn i familiar med vedvarande låginntekt ofte opplever fleire påkjenningar samtidig.

Nåverande tiltak ser ikkje ut til å vere tilstrekkelege

Den andre av dei to nye delrapportane i forskingsprosjektet undersøker effekten av ulike offentlege tiltak som skal betre oppvekstvilkåra for barn i familiar med vedvarande låginntekt.

Rapporten viser at ytingar som barnetrygd, bustøtte og sosialhjelp i hovudsak bidreg til å stabilisere økonomien i hushalda. Forskarane finn få tydelege teikn til at desse ytingane fører til auka arbeidstilknytning blant foreldre eller gir målbare forbetringar i skuleprestasjonane til barna.

>> Les mer om [barn som veks opp i fattigdom, og delrapportene på bufdir.no](#)

.....

– Vi må bli bedre på å fange opp guttene

Mangfoldsrådgiverne bistod i 1100 saker i fjor, men bare litt over en fjerdedel av de utsatte var gutter.

Ifølge IMDi-direktør Libe Rieber-Mohn kan dette tyde på at gutter utsatt for negativ sosial kontroll og æresmotivert vold i mindre grad søker hjelp. Dette er en utvikling hun er bekymret for konsekvensene av. Tallene kommer frem i årsrapporten for de særskilte tjenestene mot negativ sosial kontroll og æresmotivert vold for 2025.

>> Les mer om [rapporten som gir innsikt i sakene IMDi's 69 mangfoldsrådgivere jobber med på imdi.no](#)

.....

Advarer om skadelige utenlandsopphold

Stadig flere barn og unge varsler om frykt for å bli sendt på ufrivillige utenlandsopphold, og antall henvendelser til hjelpeapparatet er rekordhøyt.

Nå sender regjeringen brev til alle landets kommuner, fylkeskommuner og statsforvaltere og ber de som jobber med barn og unge å avverge at de blir sendt ut mot sin vilje.

>> Les mer om [tiltakene regjeringene gjennomfører for å avverge at barn og unge blir sendt ut mot sin vilje](#).

Fire av ti flyktninger rett ut i jobb

I 2025 avsluttet 12 716 flyktninger Introduksjonsprogrammet. Nær halvparten gikk rett ut i jobb eller utdanning.

De ferske tallene viser at det er store forskjeller kommunene imellom. Det kan skyldes hvor mange og hvem som deltar i programmet, hvordan det lokale arbeidsmarkedet er, og hvordan kommunen tilrettelegger for flyktingenes overgang til arbeid.

>> Les hele artikkelen og [om introduksjonsprogrammet som er et opplæringsprogram som skal forberede flyktninger til arbeid eller utdanning](#) i Norge på imdi.no.

AKTUELT - KS

Flere flyktninger i jobb med nettverk

Kommuner som har deltatt i et nettverk for å sysselsette flyktninger lykkes i større grad enn andre kommuner. Effekten er aller størst i mindre kommuner, der sjansen for å få jobb er hele seks prosentpoeng større.

For å spreia metoden vil KS, Nav og IMDi i fellesskap arrangera ein webinar-serie hausten 2026 der målgruppa er kommunar som ønskjer å få fleire flyktningar inn i jobb.

Flyktningar busette i kommunar som har delteke i nettverket, har tre prosentpoeng større sjanse for å komma i jobb. For dei minste kommunane er effekten seks prosentpoeng større.

>> Les mer om [flere flyktninger i jobb med nettverk](#) på imdi.no

AKTUELT - FOLKEHELSEINSTITUTTET (FHI)

Ulik utvikling i psykiske plager hos voksne – størst økning blant unge kvinner over tid

Utviklingen i psykiske plager over tid går i ulike retninger for ulike aldersgrupper. Blant unge voksne har andelen med psykiske plager økt de siste femten årene, mens nivået er stabilt eller går ned blant eldre.

Nye analyser publisert i Folkehelse rapporten viser hvordan psykiske plager har utviklet seg blant voksne i den norske befolkningen over de siste 30 årene. Ved å samle data fra åtte store befolkningsundersøkelser får vi for første gang et helhetlig bilde av utviklingen over tid.

Blant unge voksne har andelen som rapporterer om psykiske plager økt markant, særlig blant kvinner i 20-årene. Også blant unge menn har det vært en tydelig økning

Les mer om [ulik utvikling av psykiske plager hos voksne](#) på fhi.no

Opptreppingsplanen for psykisk helse: Fleire lågterskeltilbod – men ikkje i alle kommunar

Det er framleis ein veg å gå for å nå målsettinga om betre psykisk helse i heile befolkninga, men ein ny Sintef-rapport slår fast at Opptreppingsplan for psykisk helse (2023–2033) allereie byrjar å gi resultat.

Nye lågterskeltilbod spreier seg i kommunane, og hjelpa når fram. Eit viktig mål er at innbyggerane i alle kommunar skal ha tilgang til eit kunnskapsbasert lågterskeltilbod innan psykisk helse i 2033.

>> Les mer om [opptreppingsplanen for psykisk helse](#) på [helsedirektoratet.no](#).

Ny temaside om helsekompetanse, læring og mestring

På temasiden kan du lese om hva helsekompetanse er og hvorfor det er viktig

Du finner også informasjon om formålet med lærings- og mestringsvirksomhet i helse- og omsorgstjenesten, samt lenker til relaterte nasjonale veiledere, pedagogiske verktøy og rapporter.

>> Du finner [temasiden](#) på [helsedirektoratet.no](#).

De mest fysisk aktive blir mer aktive, men vi får ikke med oss de minst aktive

Nivået av fysisk aktivitet hos voksne i Norge har økt noe over tid, og halvparten ser ut til å nå anbefalingene for fysisk aktivitet. Samtidig ser vi at økningen i stor grad skyldes at de mest aktive har blitt mer aktive, mens de minst aktive ikke har blitt mer aktive.

Fysisk aktivitet er avgjørende for god helse og forebygger en rekke sykdommer og reduserer risikoen for tidlig død. Samtidig sitter vi for mye og beveger oss for lite.

Personer med høyere utdanning sitter mer, men er også mer fysisk aktive. Personer med lavere utdanning sitter mindre, men har lavere aktivitetsnivå. Dette kan bidra til sosiale helseforskjeller og viser at det samlede aktivitetsnivået er viktig.

>> Les mer om [sammenhengen mellom fysisk aktivitet og sosiale helseforskjeller](#) på [fhi.no](#).

Bestemor tar regninga

Bestemødre jobber mindre, får lavere inntekt, og oftere luftveisinfeksjoner. Men hun har færre psykiske plager sammenlignet med de på samme alder som ikke har fått barnebarn enda. Det viser en ny studie fra FHI.

Hvordan det å bli foreldre påvirker oss psykisk og økonomisk er det forsket mye på, men det finnes mindre kunnskap om hva som skjer når man blir besteforelder. En ny studie fra Folkehelseinstituttet har sett på hvordan det å bli besteforeldre påvirker egen helse og tilknytning til arbeidslivet.

>> [The cost of caring: Gendered health and labor market effects of grandparenthood](#)

Påvirkes økonomisk

Studien viser klare endringer for deltakelsen i arbeidslivet for besteforeldre. Besteforeldre jobber mindre og har lavere inntekt etter at de får barnebarn. Effekten er størst for kvinner.

>> Les hele artikkelen om [bestemor som tar regningen](#) på fhi.no.

AKTUELT - KS

KI først – men ikke uten retning og felles innsats

Det er varslet «kode rød» for bruken av kunstig intelligens (KI) i kommuner og fylkeskommuner. Ikke fordi KI ikke tas i bruk med stor iver, men nettopp fordi det gjør det.

Kunstig intelligens utvikler seg i et tempo som utfordrer etablerte måter å jobbe på i offentlig sektor. Nye verktøy og løsninger tas i bruk, ofte nær behovene i tjenestene. KI vurderes helt riktig som en nødvendig mulighet til å arbeide nytt og annerledes. Men ofte skjer det uten nødvendige styrings- og kontrollmekanismer for å sikre at dette gjøres på en forsvarlig og trygg måte. Dette har ført til at flere snakker om at det er “kode rød”.

>> Les hele artikkelen om [KI først - men ikke uten retning og felles innsats](#) på ks.no.

AKTUELT - REGJERINGEN

Slik blir KI Norge – samler krefter for ansvarlig og innovativ kunstig intelligens

Regjeringens spydspiss for ansvarlig og innovativ bruk av kunstig intelligens – KI Norge er klar.

KI Norge skal bidra til at teknologien tas i bruk på en måte som gir tydelige samfunnsgevinster, samtidig som rettsikkerhet, tillit og demokratiske verdier blir ivaretatt.

>> Les hele artikkelen om [ansvarlig og innovativ bruk av KI](#) på regjeringen.no.